[2024] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 812 : 2024 INSC 136

ਅਨੂਨ ਧਵਨ ਅਤੇ ਓ.ਆਰ.ਐਸ.

ਬਨਾਮ

ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਓ.ਆਰ.ਐਸ.

(2019 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 1103)

22 ਫਰਵਰੀ 2024

[ਬੇਲਾ ਐਮ. ਤ੍ਰਿਵੇਦੀ* ਅਤੇ ਪੰਕਜ ਮਿਥਲ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਮੁੱਦਾ

ਤਤਕਾਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ, ਸਮਾਜਿਕ ਕਾਰਕੁਨ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਭੁੱਖਮਰੀ, ਕੁਪੋਸ਼ਣ ਅਤੇ ਭੁੱਖਮਰੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮੌਤਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਕਿਚਨ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਯੋਜਨਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜਾਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਨੈਸ਼ਨਲ ਲੀਗਲ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਅਥਾਰਟੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 50(1)ਏ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਸਕੀਮ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜਨਤਕ ਵੰਡ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਇੱਕ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਫੂਡ ਗਰਿੱਡ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ।

ਹੈੱਡਨੋਟਸ

ਜਨਤਕ ਸਿਹਤ - ਭੋਜਨ ਅਤੇ ਪੋਸ਼ਣ ਸੁਰੱਖਿਆ - ਵਿਕਲਪਿਕ ਭਲਾਈ ਸਕੀਮਾਂ - ਨੀਤੀਗਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦਾ ਘੇਰਾ - ਰਾਜਾਂ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਕਿਚਨ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ - ਟੈਨੇਬਿਲਟੀ - ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 2013 - ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ - ਆਰਟ 32.

ਆਯੋਜਤ: ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 2013 (NFSA) ਦੇ ਤਹਿਤ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਕਾਨੂੰਨੀ ਢਾਂਚਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਟਾਰਗੇਟਿਡ ਪਬਲਿਕ ਡਿਸਟ੍ਰੀਬਿਊਸ਼ਨ ਸਿਸਟਮ, ਮਿਡ-ਡੇ-ਮੀਲ ਸਕੀਮ, ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਜਣੇਪਾ ਨਕਦ ਅਧਿਕਾਰ। ਇੱਕ ਨਿਗਰਾਨੀ ਵਿਧੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਿਵਾਰਣ ਵਿਧੀ, ਅਤੇ ਰਾਜਾਂ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਉਕਤ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕਈ ਹੋਰ ਸਕੀਮਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਰਾਜਾਂ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਕਿਚਨ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਤਤਕਾਲ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ - ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨੀਤੀਗਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਬਹੁਤ ਸੀਮਤ ਹੈ - ਅਦਾਲਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੀਤੀ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ, ਅਨੁਕੂਲਤਾ ਜਾਂ ਉਚਿਤਤਾ ਦੀ

ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਦੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਹਨ। ਨੀਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਜੋ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ।

ਅਦਾਲਤਾਂ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਜਾਂ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਇੱਕ ਬਿਹਤਰ, ਨਿਰਪੱਖ ਜਾਂ ਸਮਝਦਾਰ ਵਿਕਲਪ ਉਪਲਬਧ ਹੈ - ਨੀਤੀ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ, ਨਾ ਕਿ ਨੀਤੀ ਦੀ ਸਿਆਣਪ ਜਾਂ ਮਜ਼ਬੂਤੀ, ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੋਵੇਗੀ - ਜਦੋਂ ਭੋਜਨ ਅਤੇ ਪੌਸ਼ਟਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ 'ਸਹੀ ਅਧਾਰਤ ਪਹੁੰਚ' ਵਾਲਾ NFSA, ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਰ ਭਲਾਈ ਸਕੀਮਾਂ ਵੀ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਰਾਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈਆਂ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਕਿ ਲੋੜੀਂਦੀ ਮਾਤਰਾ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਸਤੇ ਭਾਅ 'ਤੇ ਮਿਆਰੀ ਭੋਜਨ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ। [ਪਾਰਾ 7, 8 ਅਤੇ 9]ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ - ਕਲਾ। 21 ਅਤੇ 47 – ਭੋਜਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ – ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਆਯੋਜਤ: ਹਾਲਾਂਕਿ ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੋਜਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਜੀਵਨ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖੀ ਸਨਮਾਨ ਅਤੇ ਭੋਜਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਲੋੜਾਂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ - ਧਾਰਾ 47 ਸੰਵਿਧਾਨ ਇਹ ਵੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਪੋਸ਼ਣ ਦੇ ਪੱਧਰ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਪੱਧਰ ਨੂੰ ਉੱਚਾ ਚੁੱਕਣ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਸਿਹਤ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੁੱਢਲੇ ਕਰਤੱਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰੇਗਾ। [ਪੈਰਾ 5]

ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 2013 - ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ - 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਆਯੋਜਤ: ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਟੀਚਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਤਿ ਗਰੀਬੀ ਅਤੇ ਭੁੱਖਮਰੀ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਦੇ ਟੀਚੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭੋਜਨ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਗਾਰੰਟੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਆਬਾਦੀ ਦੀ ਪੋਸ਼ਣ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਪੋਸ਼ਣ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ। ਅਤੇ ਬੱਚਿਓ, ਸੰਸਦ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 2013 ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਹੈ - ਇਸ ਐਕਟ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਚੱਕਰ ਪਹੁੰਚ ਵਿੱਚ ਭੋਜਨ ਅਤੇ ਪੌਸ਼ਟਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰਹਿਣ ਲਈ ਕਿਫਾਇਤੀ ਕੀਮਤਾਂ 'ਤੇ ਗੁਣਵੱਤਾ ਵਾਲੇ ਭੋਜਨ ਦੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਮਾਤਰਾ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾ ਕੇ। ਇੱਜ਼ਤ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ ਜਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ - NFSA ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨਾਲ, "ਕਲਿਆਣ ਤੋਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਪਹੁੰਚ" ਤੱਕ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੈਰਾਡਾਈਮ ਤਬਦੀਲੀ ਆਈ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 6]

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ

ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਆਫ਼ ਫਿਲਮ ਫੈਸਟੀਵਲਜ਼ ਐਂਡ ਅਦਰਜ਼ ਬਨਾਮ ਗੌਰਵ ਅਸ਼ਵਿਨ ਜੈਨ ਅਤੇ ਹੋਰ, [2007] 5 SCR 7: (2007) 4 SCC 737 - ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਐਕਟਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 2013; ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ

ਕੀਵਰਡਸ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ; ਭੋਜਨ ਅਤੇ ਪੋਸ਼ਣ ਸੁਰੱਖਿਆ; ਭੁੱਖ; ਭੁੱਖਮਰੀ; ਕੁਪੋਸ਼ਣ; ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਰਸੋਈ; ਭੋਜਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ; ਜੀਵਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ; ਮਨੁੱਖੀ ਮਾਣ; ਭਲਾਈ ਸਕੀਮ; ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ; ਨੀਤੀ ਮਾਮਲਾ; ਜਨਤਕ ਸਿਹਤ; ਅਧਿਕਾਰ ਆਧਾਰਿਤ ਪਹੁੰਚ; ਸਮਾਜਿਕ ਕਾਰਕੁਨ.

ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਕੇਸ

ਸਿਵਲ ਮੂਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ : 2019 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰ.1103
(ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 32 ਦੇ ਤਹਿਤ)

ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰੀ

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਆਸ਼ਿਮਾ ਮੰਡਲਾ, ਸੂਰਿਆ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ, ਫੁਜ਼ੈਲ ਅਹਿਮਦ ਅਯੂਬੀ, ਐਡਵੋਕੇਟ. ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ.
ਕੇ.ਐਮ. ਨਟਰਾਜ, ਵਿਕਰਮਜੀਤ ਬੈਨਰਜੀ, ਏ.ਐੱਸ.ਜੀ., ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਗਰਿਮਾ ਪ੍ਰਸਾਦ, ਸੀਨੀਅਰ ਏ.ਏ.ਜੀ., ਬੀ.ਕੇ. ਸਤੀਜਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅੰਕਿਤਾ ਚੌਧਰੀ, ਤਪੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ, ਏ.ਏ.ਜੀ., ਗੁਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡ./ਏ.ਜੀ., ਆਰ. ਬਾਲਾ, ਡਾ: ਮਨੀਸ਼ ਸਿੰਘਵੀ, ਵੀ.ਕੇ. ਮੁਦੀਗਲ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਚਿਨਮਈ ਚੰਦਰ, ਅਮਿਤ ਸ਼ਰਮਾ ਬੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੋਨਾਲੀ ਜੈਨ, ਰਮਨ ਯਾਦਵ, ਚਿਤਵਨ ਸਿੰਹਲ, ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਕੁਮਾਰ ਪਾਂਡੇ, ਕਾਰਤੀਕੇ ਅਗਰਵਾਲ, ਅਰਵਿੰਦ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਅਮਰੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਰਾਜ ਬਹਾਦਰ ਯਾਦਵ, ਗੌਰਵ ਅਗਰਵਾਲ, ਚੰਦਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਐੱਸ. ਸ਼ਿਰੀਸ਼ ਕੋਤਵਾਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਨਾ ਉਪਾਧਿਆਏ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮਾਨਿਆ ਹਸੀਜਾ, ਤੇਜਸਵੀ ਗੁਪਤਾ, ਟੀ. ਇਲਯਾਰਾਸੂ, ਨਿਰਨਿਮੇਸ਼ ਦੂਬੇ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪੂਰਨਿਮਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ, ਸੁਵੋਦੀਪ ਰਾਏ, ਡਾ. ਜੋਸਫ ਅਰਿਸਟੋਟਲ ਐਸ., ਰਾਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਚੌਧਰੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦੀਪਨਵਿਤਾ ਪ੍ਰਿਅੰਕਾ, ਸ਼ਰੀਕਦਲ ਟੇਰੇਕੰਤ , ਮੁਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਮਰੋਰੀਆ , ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਇੰਦਰਾ ਭਾਕਰ , ਵਿਨਾਇਕ ਸ਼ਰਮਾ , ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕਾਂਤ ਦੂਬੇ , ਪੀਯੂਸ਼ ਬੇਰੀਵਾਲ , ਰਾਜੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ , ਅਪੂਰਵ ਕੁਰੂਪ , ਹਰੀਸ਼ ਪਾਂਡੇ , ਸ਼ਾਸ਼ਵਤ ਪਰਿਹਾਰ , ਦੇਬੋਜੀਤ

ਬੋਰਕਾਕਤੀ , ਚਿਰਾਗ ਐਮ ਸ਼ਰਾਫ , ਧਨੰਜੇ ਕਟਾਰੀਆ , ਸੁਮੀਰ ਸੋਧੀ , ਸਿੰਘ, ਮਨੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਸ਼੍ਰੀਰੰਗ ਬੀ.ਵਰਮਾ, ਸਿਧਾਰਥ ਧਰਮਾਧਿਕਾਰੀ, ਆਦਿਤਿਆ ਅਨਿਰੁੱਧ ਪਾਂਡੇ, ਭਰਤ ਬਾਗਲਾ, ਸੌਰਵ ਸਿੰਘ, ਆਦਿਤਿਆ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰਵੀ ਸ਼ਰਮਾ, ਸੰਦੀਪ ਕੁਮਾਰ ਝਾਅ, ਤਨਮਯਾ ਅਗਰਵਾਲ, ਰਿੱਕ ਚੈਟਰਜੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਦਿਤੀ ਅਗਰਵਾਲ, ਵਿਨਾਇਕ ਮੋਹਨ, ਸਮਰ ਵਿਜੇ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਦੇਵ ਸ਼ਰਮਾ, ਕੇਸ਼ਵ ਮਿੱਤਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਾਬਰਨੀ ਸੋਮ, ਫਤਿਹ ਸਿੰਘ, ਵੀ.ਐਨ.ਰਘੂਪਤੀ, ਮਨਿੰਦਰ ਪਾਲ ਗੁਪਤਾ, ਸੰਨੀ ਚੌਧਰੀ, ਰਾਜੇਸ਼ ਕੇ ਸਿੰਘ, ਮਯੂਰ ਚਤੁਰਵੇਦੀ, ਕਰਨ

ਬਿਸ਼ਨੋਈ, ਸ਼ੈਲੇਸ਼ ਮਡਿਆਲ, ਸੰਤੋਸ਼ ਕੁਮਾਰ-1, ਅਰਾਵਿੰਦ ਐਸ., ਅੱਬਾਸ, ਮਿਸ. ਕਾਵਿਆ ਗੀਤਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਰਚਨਾ ਪਾਠਕ ਦਵੇ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਵਾਤੀ ਘਿਲਦਿਆਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦੇਵਯਾਨੀ ਭੱਟ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਉੱਤਰਾ ਬੱਬਰ, ਸਤੀਸ਼ ਪਾਂਡੇ, ਅਕਸ਼ੈ ਮਲਿਕ, ਖਵਾਰ ਸਲੀਮ, ਨਿਖਿਲ ਜੈਨ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦਿਵਿਆ ਜੈਨ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮੋਨਿਕਾ ਢੀਂਗਰਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕੇ. ਐਨਾਟੋਲੀ ਸੇਮਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਲਿਮਾਇਨਲਾ ਜਮੀਰ, ਅਮਿਤ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਚੁਬਲੇਮਲਾ ਛਾਂਗਾ, ਪ੍ਰਾਂਗ ਨਿਊਮਾਈ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮੁਕਤੀ ਚੌਧਰੀ, ਅਜੈ ਪਾਲ, ਤਪੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਭਾਰਦਵਾਜ, ਆਦਿਤਿਆ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਿਯਾਂਸ਼ੂ ਮਲਿਕ, ਪੁਖਰੰਬਮ ਰਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਕਰੁਣ ਸ਼ਰਮਾ, ਐੱਮ.ਐੱਸ. ਰਾਜਕੁਮਾਰੀ ਦਿਵਿਆਸਨਾ, ਆਰ. ਰਾਜਸੇਲਵਨ, ਸ਼੍ਰੇਅਸ ਅਵਸਥੀ, ਭਾਨੂ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਆਸਥਾ ਸ਼ਰਮਾ, ਰੰਜਨ ਮੁਖਰਜੀ, ਸ਼ਿਬਾਸ਼ੀਸ਼ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵੈਸ਼ਾਲੀ ਵਰਮਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੋਨਾਲੀ ਜੈਨ, ਚਿਤਵਨ ਸਿੰਘਲ, ਕਾਰਤੀਕੇਅ ਅਗਰਵਾਲ, ਐੱਮ. ਐਲੀਜ਼ਾ ਬਾਰ, ਅਵਿਜੀਤ ਮਨੀ ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ, ਉਪੇਂਦਰ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਪੀ.ਐਸ. ਨੇਗੀ, ਟੀ.ਕੇ. ਨਾਇਕ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮਾਰਬਿਯਾਂਗ ਖੋਂਗਵੀਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਤਰੁਣਾ ਅਰਧੇਂਦੁਮੌਲੀ ਪ੍ਰਸਾਦ, ਪ੍ਰਣਵ ਸਚਦੇਵਾ, ਸੰਜੇ ਕੁਮਾਰ ਵਿਸੇਨ, ਅੰਕੁਰ ਐਸ. ਕੁਲਕਰਨੀ, ਪਸ਼ੂਪਤੀ ਨਾਥ ਰਾਜ਼ਦਾਨ, ਐਮ. ਸ਼ੋਏਬ ਆਲਮ, ਅਭਿਨਵ ਮੁਖਰਜੀ, ਨਿਸ਼ੇ ਰਾਜੇਨ ਸ਼ੋਂਕਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਨੁ ਕੇ ਜੋਏ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਨੂ ਕੇ ਜੋਏ, ਅਬਰਾਹਿਮ ਮੈਥਿਊ, ਸੰਤੋਸ਼ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ, ਸਾਹਿਲ ਭਲਾਇਕ, ਹਿਤੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਐੱਸ. ਰਾਜੋਰਾ, ਅਖਿਲੇਸ਼ਵਰ ਝਾਅ, ਅਮਿਤ ਕੁਮਾਰ ਚਾਵਲਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰਿਤਿਕਾ ਰਾਜ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕੋਮਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨਿਹਾਰਿਕਾ ਦਿਵੇਦੀ, ਐੱਮ. ਯੋਗੇਸ਼ ਕੰਨਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵੰਸ਼ਜਾ ਸ਼ੁਕਲਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅੰਕਿਤਾ ਅਪੰਨਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰਚਨਾ ਗਾਂਧੀ, ਰਾਘਵੇਂਦਰ ਕੁਮਾਰ, ਆਨੰਦ ਕੁਮਾਰ ਦੂਬੇ, ਸ. ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਇੰਦਰਦੀਪ ਕੌਰ ਰੈਨਾ, ਕਾਰਤੀਕੇਯ ਰਸਤੋਗੀ, ਕਰਨ ਸ਼ਰਮਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰਿੰਸੀ ਸ਼ਰਮਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮ੍ਰਿਣਾਲ ਐਲਕਰ ਮਜੂਮਦਾਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਇੰਦਰਾ ਭਾਸਕਰ, ਵਿਨੀਤ ਸਿੰਘ, ਕੁਮਾਰ ਵੈਭਵ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦੇਵੀਨਾ ਸਹਿਗਲ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਸ. ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ।

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ / ਹੁਕਮ

ਨਿਰਣਾ

ਬੇਲਾ ਐਮ ਤ੍ਰਿਵੇਦੀ, ਜੇ.

ਡਿਜੀਟਲ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

1. ਸਮਾਜਿਕ ਕਾਰਕੁਨ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 32 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭੁੱਖ, ਕੁਪੋਸ਼ਣ ਅਤੇ ਭੁੱਖਮਰੀ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਕਿਚਨ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਯੋਜਨਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜਾਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਲੀਗਲ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 50(1)ਏ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੁਰਾਕ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਵੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜਨਤਕ ਵੰਡ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦਾ ਗਰਿੱਡ।

2. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਿਤੀ 27.10.2021 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਨੂੰ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਕਿਚਨ ਸਕੀਮ ਜਾਂ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਕਿਚਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਮਾਨ ਸਕੀਮਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਬੰਧਤ ਹਿੱਸੇਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਆਦੇਸ਼ ਵੀ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਜੋ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਕਿਚਨ ਸਕੀਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਯੂਨੀਅਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਿਤ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਸਨ।

3. ਰਾਜਾਂ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਅਪਣਾਈਆਂ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੋਸ਼ਣ ਅਭਿਆਨ, ਟੇਕ ਹੋਮ ਏਸ਼ਨ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਗਰੀਬ ਕਲਿਆਣ ਅੰਨਾ ਯੋਜਨਾ, ਮਿਡ-ਡੇ ਮੀਲ, ਓਪਨ ਮਾਰਕੀਟ ਸੇਲਜ਼ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੇ ਜਵਾਬੀ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ/ਜਵਾਬ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਸਕੀਮ, ਵਨ ਨੇਸ਼ਨ ਵਨ ਰਾਸ਼ਨ ਕਾਰਡ ਸਕੀਮ, ਅੰਨਪੂਰਨਾ ਯੋਜਨਾ, ਅੰਤੋਦਿਆ ਅੰਨ ਯੋਜਨਾ ਆਦਿ ਵੀ ਦੱਸਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਕੁਝ ਸਕੀਮਾਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਕਬਾਇਲੀ ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਰਾਜਾਂ ਨੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਹਲਫ਼ਨਾਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਭੁੱਖਮਰੀ ਜਾਂ ਕੁਪੋਸ਼ਣ ਕਾਰਨ ਕੋਈ ਮੌਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਕੀਮਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਕੇ ਭੁੱਖਮਰੀ ਅਤੇ ਕੁਪੋਸ਼ਣ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਹੈ। ਸਪੁਰਦਗੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਗਰੀਬ ਕਲਿਆਣ ਅੰਨ ਯੋਜਨਾ ਆਰਥਿਕ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਗਰੀਬੀ ਦੇ ਬੋਝ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅੰਤੋਦਿਆ ਅੰਨ ਯੋਜਨਾ ਅਤੇ ਤਰਜੀਹੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਅਨਾਜ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਤੱਕ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ; ਆਤਮਾ ਨਿਰਭਰ ਭਾਰਤ ਪੈਕੇਜ ਨੇ ਕੋਵਿਡ-19 ਸੰਕਟ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਲਈ ਵਾਧੂ ਅਨਾਜ ਅਲਾਟ ਕੀਤਾ; ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਪੋਸ਼ਣ ਸ਼ਕਤੀ ਨਿਰਮਾਣ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਕੂਲੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪੋਸ਼ਣ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਅਨਾਜ ਦੀ ਵੰਡ ਕਰਨਾ ਹੈ; ਕਿਸ਼ੋਰ ਲੜਕੀਆਂ

ਲਈ ਸਕੀਮ 11 ਤੋਂ 18 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੀਆਂ ਕਿਸ਼ੋਰ ਲੜਕੀਆਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਪੋਸ਼ਣ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੈ; ਅੰਨਪੂਰਨਾ ਯੋਜਨਾ ਗਰੀਬ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਅਨਾਜ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪੋਸ਼ਣ ਦੇ ਪੱਧਰ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਬਾਜਰੇ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪੌਸ਼ਟਿਕ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

4. ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਰਾਜਾਂ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਕੀਮਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਕੇ ਭੁੱਖਮਰੀ, ਕੁਪੋਸ਼ਣ ਅਤੇ ਭੁੱਖਮਰੀ ਨਾਲ ਲੜਨ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਵੇਂ ਭੁੱਖ, ਕੁਪੋਸ਼ਣ ਜਾਂ ਭੁੱਖਮਰੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੌਤ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਰਾਜਾਂ ਦਾ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਥਿਰਤਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਫਰਜ਼ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਏ.ਐਸ.ਜੀ. ਸ੍ਰੀ ਆਰ. ਬਾਲਾ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਕੋਈ ਵਿਰੋਧੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਕੀਮਾਂ, ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ, ਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਉਪਾਵਾਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਹੈ। ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ। ਉਸਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰੰਤਰ ਨਿਗਰਾਨੀ ਦੀ ਹੋਰ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

5. ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੋਜਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 21 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਬੁਨਿਆਦੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖੀ ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ ਜੀਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਭੋਜਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਲੋੜਾਂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। . ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਅਨੁਛੇਦ 47 ਇਹ ਵੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪੋਸ਼ਣ ਦੇ ਪੱਧਰ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਪੱਧਰ ਨੂੰ ਉੱਚਾ ਚੁੱਕਣ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਸਿਹਤ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੁੱਢਲੇ ਕਰਤੱਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰੇਗਾ।

6. ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਟੀਚਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਤਿ ਗਰੀਬੀ ਅਤੇ ਭੁੱਖਮਰੀ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਦੇ ਟੀਚੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਗਾਰੰਟੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਅਤੇ ਆਬਾਦੀ ਦੀ ਪੋਸ਼ਣ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਪੋਸ਼ਣ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ। ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ, ਸੰਸਦ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 2013 (ਛੋਟੇ NFSA ਲਈ) ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਕਤ ਐਕਟ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਚੱਕਰ ਪਹੁੰਚ ਵਿੱਚ ਭੋਜਨ ਅਤੇ ਪੌਸ਼ਟਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ ਜੀਵਨ ਜਿਊਣ ਲਈ ਸਸਤੇ ਭਾਅ 'ਤੇ ਗੁਣਵੱਤਾ ਵਾਲੇ ਭੋਜਨ ਦੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਮਾਤਰਾ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾ ਕੇ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਜਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ। NFSA ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਭੋਜਨ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ "ਕਲਿਆਣ ਤੋਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਪਹੁੰਚ" ਵੱਲ ਇੱਕ ਪੈਰਾਡਾਈਮ

ਤਬਦੀਲੀ ਆਈ ਹੈ। ਇਹ ਐਕਟ ਸਾਰੇ ਰਾਜਾਂ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੇ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਇਸਦਾ "ਜੀਵਨ ਚੱਕਰ ਪਹੁੰਚ" ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ 6 ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ 14 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਸਮੂਹ ਵਿੱਚ ਗਰਭਵਤੀ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਦੁੱਧ ਚੁੰਘਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਮੁਫ਼ਤ ਪੌਸ਼ਟਿਕ ਭੋਜਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਕੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। , ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ ਸੇਵਾਵਾਂ (ICDS) ਕੇਂਦਰਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਨੈਟਵਰਕ ਦੁਆਰਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ICDS ਸਕੀਮਾਂ ਅਧੀਨ ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਮਿਡ-ਡੇ-ਮੀਲ (MDM) ਸਕੀਮ ਅਧੀਨ ਸਕੂਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵੀ। ਕੁਪੋਸ਼ਿਤ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਉੱਚ ਪੋਸ਼ਣ ਸੰਬੰਧੀ ਮਾਪਦੰਡ ਵੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਗਰਭਵਤੀ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਦੁੱਧ ਚੁੰਘਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਗਰਭ ਅਵਸਥਾ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਪੋਸ਼ਣ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰਨ ਲਈ ਨਕਦ ਜਣੇਪਾ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ।

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਧਾਰਾ 39 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ 2 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (h) ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ (ਡੀ) ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਖੁਰਾਕ ਸਬਸਿਡੀ ਨਿਯਮ 2015 ਦੇ ਕੈਸ਼ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਨਾਮਕ ਨਿਯਮ ਵੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਹਨ। NFSA ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 12 ਦਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 2। ਉਕਤ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਅਨਾਜ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਮਾਤਰਾ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਹੱਕਦਾਰ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਕਦ ਸਬਸਿਡੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ, "ਮਹਿਲਾ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਨ" ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਧਿਆਏ V। ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਯੋਗ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਔਰਤ ਜਿਸਦੀ ਉਮਰ 18 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਰਾਸ਼ਨ ਕਾਰਡ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਮੁਖੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਧਿਆਇ II ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੱਕਦਾਰ ਅਨਾਜ ਜਾਂ ਭੋਜਨ ਦੀ ਵੰਡ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੀੜਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੇ ਜਲਦੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਰਾਜ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਿਵਾਰਣ ਵਿਧੀ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

7. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਨਿਗਰਾਨ ਵਿਧੀ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਨਾਲ ਟੀਚਾ ਜਨਤਕ ਵੰਡ ਪ੍ਰਣਾਲੀ, ਮਿਡ-ਡੇ-ਮੀਲ ਸਕੀਮ, ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਜਣੇਪਾ ਨਕਦ ਹੱਕਦਾਰੀ ਵਰਗੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ NFSA ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਕਾਨੂੰਨੀ ਢਾਂਚਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਿਵਾਰਣ ਵਿਧੀ, ਅਤੇ ਰਾਜਾਂ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਉਕਤ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕਈ ਹੋਰ ਸਕੀਮਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਰਾਜਾਂ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਕਿਚਨ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਤਤਕਾਲ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

8. ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ ਨੀਤੀਗਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਬਹੁਤ ਸੀਮਤ ਹੈ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੀਤੀ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ, ਅਨੁਕੂਲਤਾ ਜਾਂ ਉਪਯੁਕਤਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੀਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਦੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਹਨ ਜੋ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਜਾਂ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਇੱਕ ਬਿਹਤਰ, ਨਿਰਪੱਖ ਜਾਂ ਸਮਝਦਾਰ ਵਿਕਲਪ ਉਪਲਬਧ ਹੈ। ਨੀਤੀ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ, ਨਾ ਕਿ ਨੀਤੀ ਦੀ ਸਿਆਣਪ ਜਾਂ ਮਜ਼ਬੂਤੀ, ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੋਵੇਗਾ1ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਆਫ਼ ਫਿਲਮ ਫੈਸਟੀਵਲਜ਼ ਐਂਡ ਅਦਰਜ਼ ਬਨਾਮ ਗੌਰਵ ਅਸ਼ਵਿਨ ਜੈਨ ਅਤੇ ਹੋਰ, (2007) 4 ਐਸਸੀਸੀ 737

9. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਭੋਜਨ ਅਤੇ ਪੋਸ਼ਣ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ 'ਸਹੀ ਅਧਾਰਤ ਪਹੁੰਚ' ਵਾਲਾ NFSA, ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਕਤ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਹੋਰ ਭਲਾਈ ਸਕੀਮਾਂ ਵੀ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਰਾਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈਆਂ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ ਜੀਵਨ ਜਿਊਣ ਲਈ ਕਿਫਾਇਤੀ ਕੀਮਤਾਂ 'ਤੇ ਮਿਆਰੀ ਭੋਜਨ ਦੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਮਾਤਰਾ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹੋਰ ਦਿਸ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਕਿਚਨ ਦੀ ਧਾਰਨਾ NFSA ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜਾਂ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਇੱਕ ਬਿਹਤਰ ਜਾਂ ਸਮਝਦਾਰੀ ਵਾਲਾ ਵਿਕਲਪ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਰਾਜਾਂ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਅਜਿਹੀਆਂ ਵਿਕਲਪਕ ਭਲਾਈ ਸਕੀਮਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਛੱਡਣਾ ਪਸੰਦ ਕਰਾਂਗੇ ਜੋ ਕਿ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। NFSA ਦੇ ਅਧੀਨ।

10. ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।ਮੁੱਖ ਨੋਟ: ਬਿਭੂਤੀ ਭੂਸ਼ਣ ਬੋਸ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ:ਸਨਯਮ ਮਿਸ਼ਰਾ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ, LCRA ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

PALLAV THAKUR ADVOCATE